

SOORTBESCHERMINGSTOETS RECONSTRUCTIE N270 DEURNE - LIMBURGSE GRENS

Provincie Noord-Brabant

15 NOVEMBER 2017

Contactpersonen

TIM LEERSCHOOL

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland

DOCUMENTHISTORIE

Versie beheer

Versie (Iandra)	Datum	Gewijzigd door	Samenvatting wijzigingen	Status
0.1	4-10-2017	Tim Leerschool	Opstellen	Concept
0.2	5-10-2017	Piet Oudejans	Controleren	Concept
0.3-0.4	6-10-2017	Diederik van Nederveen	Controleren	Concept
0.5-06	10-10-2017	Tim Leerschool	Doorvoeren aanpassingen	Concept
0.7	10-10-2017	Diederik van Nederveen	Controleren aanpassingen	Concept
A.1 – A.2	9-11-2017	Tim Leerschool	Doorvoeren aanpassingen	Concept
A.3	15-11-2017	Diederik van Nederveen	Controleren aanpassingen	Concept

Dit document is vrijgegeven door:

Naam	Functie	Versie (Iandra)	Datum uitgifte
Joost Haitzma	Projectmanager	A	10-10-2017
Joost Haitzma	Projectmanager	B	16-10-2017

Het rapport is verspreid aan (provincie Noord-Brabant).

Naam	Functie	Versie (Iandra)	Datum uitgifte
Jos Korsten	Projectmanager	A	10-10-2017
Paul van Loon	Technisch manager	A	10-10-2017
Jos Korsten	Projectmanager	B	16-10-2017
Paul van Loon	Technisch manager	B	16-10-2017

INHOUDSOPGAVE

DOCUMENTHISTORIE	3
1 INLEIDING	6
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	8
1.3 Inhoud rapport	8
2 PLANGEBIED EN INGREEP	9
3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN	10
3.1 Methode van onderzoek	10
3.1.1 Quicksan (Oriënterend onderzoek)	10
3.1.2 Soortgericht onderzoek - veldbezoeken	11
3.2 Resultaten	12
3.2.1 Vleermuizen	12
3.2.2 Zoogdieren	13
3.2.3 Broedvogels	14
3.2.4 Flora	14
3.2.5 Reptielen	14
3.2.6 Amfibieën	15
4 EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING	16
4.1 Aanwezige soorten en effecten	16
4.1.1 Functie plangebied voor beschermde soorten	16
4.1.2 Mogelijk negatieve effecten als gevolg van ingreep	17
4.2 Effectbeschrijving	18
4.2.1 Vleermuizen	18
4.2.2 Zoogdieren	19
4.2.3 Algemene zoogdieren	20
4.2.4 Broedvogels	21
4.2.5 Algemene amfibieën	22
4.3 Effectbeoordeling	22
4.3.1 Relevante beschermde soorten in kader van toetsing Wnb	22

4.3.2	Toetsing ingreep aan Wet natuurbescherming	23
4.3.3	Mogelijkheden om effecten te voorkomen en te mitigeren	25
4.3.4	Conclusie	27
5	MITIGATIEPLAN	28
5.1	Doel	28
5.2	Taakstelling en gehanteerde uitgangspunten	28
5.2.1	Taakstelling nest- en verblijfsvoorzieningen	28
5.2.2	Uitgangspunten ecologie	28
5.2.3	Uitgangspunten werkzaamheden	28
5.3	Mitigatiemaatregelen	29
5.3.1	Algemene maatregelen	29
5.3.2	Vleermuizen	29
5.3.3	Zoogdieren	31
5.3.4	Amfibieën	32
5.3.5	Niet jaarrond beschermde nesten	32
5.4	Zorgplicht	32
6	ONTHEFFING WNB	33
BIJLAGEN		
BIJLAGE A - WETTELIJK KADER SOORTENBESCHERMING		34
	Beschermingscategorieën	34
	Algemene zorgplicht voor alle soorten	35
	Verbodsbepalingen	35
	Vrijstellingen	36
	Ontheffing Wnb	36
	Aanhaken bij de Omgevingsvergunning (WABO)	37
BIJLAGE B – BESCHERMDE SOORTEN		38
	Habitatrichtlijnsoorten	38
	Andere soorten	39
	Provinciale vrijstellingen Andere soorten	40
BIJLAGE C – RESULTATEN SOORTGERICHT ONDERZOEK VLEERMUIZEN		41
BIJLAGE D – PLANGEBIED VIGEREND ONTWERP		44

Inleiding

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het soortenonderzoek flora en fauna is het voornemen van de Provincie Noord-Brabant om het traject van de N270 tussen Deurne (km 25,3) en Limburgse grens (km 30,0) te reconstrueren. De reconstructie heeft tot doel om de doorstroming en veiligheid op de weg te bevorderen en noodzakelijk groot onderhoud te verrichten.

Arcadis Nederland B.V. heeft opdracht gekregen voor het opstellen van een geïntegreerd contract op basis van UAV-gc, het uitvoeren van bijbehorende onderzoeken alsmede het voorbereiden en begeleiden van de Europese aanbesteding ten behoeve van het werk, Reconstructie N270 Deurne – Limburgse grens. Onderdeel van deze opdracht is het uitvoeren van een soortenonderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming.

Het onderzoek is uitgevoerd voor de volledige scope van het plangebied Reconstructie N270 Deurne (km 25,3) en Limburgse grens (km 30,0) (zie figuur 1). De scopewijziging van voorjaar 2017 voor het deel ten oosten van de kruising met de Nachtegaalweg tot aan de Limburgse grens (N270 km. 28.7 – km. 30.0) is hierin meegenomen.

Figuur 1 Plangebied N270 Deurne tot Limburgse grens (rode lijn)

Deze voorgenomen werkzaamheden kunnen mogelijk leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, en daarmee tot overtredingen van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Dit geldt ter hoogte van het huidige wegtracé als zones net daarbuiten waar de weg wordt verlegd en/of kruispunten zijn voorzien. De Wnb is sinds 1 januari 2017 de vervanger van de Flora- en faunawet. In Bijlage A is een uitgebreide beschrijving van het huidige vigerend wettelijk kader opgenomen. Voordat de werkzaamheden plaatsvinden dient onderzocht te worden of in het plangebied beschermde soorten of functies hiervan aanwezig zijn en of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten. Daarbij zijn de volgende uitkomsten mogelijk:

- Geen beschermde soorten aanwezig; geen beperkingen Wnb, ingreep gelegaliseerd.
- Beschermde soorten aanwezig; legalisatie zonder ontheffing Wnb mogelijk onder specifieke condities.
- Beschermde soorten aanwezig; ontheffing/besluit Wnb benodigd tot legalisatie van de ingreep.

Arcadis heeft opdracht gekregen voor onderzoek en advies om te komen tot legalisatie van de voorgenomen werkzaamheden in relatie tot beschermde soorten Wnb.

In het kader van deze opdracht is september 2016 een quickscan uitgevoerd¹. Idee daarbij was om zo vroeg mogelijk in het ontwerptraject inzicht te krijgen in mogelijk voorkomende soorten en eventueel daarmee verband houdende maatregelen. Dit mede met het oog op te houden info avonden. Aan de hand hiervan is nader soortgericht onderzoek verricht conform de daarvoor geldende normen en richtlijnen (soortenstandaarden en protocollen).

1.2 Doel

Deze rapportage beschrijft de resultaten van de veldonderzoeken en is een nadere toetsing van de resultaten van het soortgericht onderzoek op overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wnb met als doel aanbevelingen te geven waarmee effecten zoveel als mogelijk vermeden of gemitigeerd kunnen worden.

1.3 Inhoud rapport

Arcadis heeft onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. In onderhavig rapport worden de volgende resultaten gerapporteerd:

- De resultaten van de quickscan op 13 maart 2017 waarbij de habitatgeschiktheid is beoordeeld van het plangebied (mogelijke functie als verblijfplaats) en directe omgeving (mogelijke functie als foerageer- en leefgebied).
- De resultaten van soortgericht onderzoek uitgevoerd in 2017 naar het voorkomen van vleermuizen, flora, broedvogels, eekhoorn, reptielen en amfibieën conform de bepalingen uit de betreffende soortenstandaarden en kennisdocumenten en het Vleermuisprotocol 2013.

De ingreep is vervolgens getoetst aan het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming. Zie bijlage A voor nadere toelichting op het wettelijk kader.

Voor eventuele negatieve effecten – waarbij verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden – zijn concrete voorstellen gedaan om die te voorkomen en/of te mitigeren. Voor de niet te mitigeren effecten moet ontheffing worden aangevraagd. Onderhavig document geeft een inzicht in de eventuele vervolgstappen ten aanzien van een ontheffingsaanvraag Wnb. Afhankelijk van de uitvoeringsmethode en planning kan een definitieve conclusie gedaan worden over de noodzakelijkheid van een ontheffing. Desalniettemin, door het aard van de ingreep en de effecten op beschermde flora en fauna wordt geadviseerd dat een ontheffingsaanvraag Wnb wordt aangevraagd met de insteek op een positieve afwijzing (ontheffing niet nodig op basis van geschikte te nemen maatregelen die verbodsbepalingen voldoende voorkomen of mitigeren).

---

¹ Quickscan reconstructie N270, Provincie Noord-Brabant, Arcadis, 13-3-2017. Ref: 079313242 0.2

2 PLANGEBIED EN INGREEP

Het tracé van de 'Reconstructie N270 Deurne-Limburgse grens' loopt vanaf de aansluiting Walsberg aan de westzijde (bij Deurne, km. 25.3) tot aan de provinciegrens met Limburg aan de oostzijde (km. 30.0). De weg ligt binnen de gemeente Deurne.

Het plangebied betreft de te reconstrueren weg met daarbij de bermen en eventuele aanwezige laanbeplanting.

De weg loopt door zowel stedelijk, natuurlijk als agrarisch gebied. Buiten de bebouwde kom van Deurne bevinden zich nog enkele boerderijen met perceelontsluitingen direct op de N270 of op de zijwegen. Langs deze zijwegen staat relatief oude laanbeplanting bestaande uit beuken en Amerikaanse eik. Het overgrote deel van de N270 zelf wordt ook begrensd door laanbeplanting bestaande uit relatief jonge eiken. In de aanwezige laanbeplanting van zowel de zijwegen als hoofdbaan N270 zelf zijn enkele boomholten aanwezig.

Het natuurlijke gebied rondom en grenzend aan het plangebied bestaat uit gemengd bosgebied (bosbouw) en enkele verruigde, natte akkers en percelen.

De Provincie Noord-Brabant is bezig met de voorbereiding van de reconstructie van de N270 tussen Deurne en de Limburgse grens. Doel van de reconstructie is om de doorstroming te verbeteren en de weg veiliger te maken. Hierbij wordt

- het huidige wegprofiel verbreed;
- parallelwegen geplaatst langs de hoofdweg;
- aansluitingen van parallelwegen aan hoofdwegen geplaatst d.m.v. twee kruispunten en;
- een aansluiting gemaakt van de uitritten van woningen op de parallelwegen.

De reconstructie van de N270 kan negatieve effecten tot gevolg hebben op beschermde soorten flora en fauna die in het gebied voorkomen. Negatieve effecten kunnen onder andere optreden door de aanlegwerkzaamheden, ruimtebeslag of het toenemen van verstoring door bijvoorbeeld geluid. Hierbij is uitgegaan van het ontwerp zoals afgebeeld in bijlage D. De effecten/handelingen die mogelijk negatief uitwerken op de voorkomende soorten flora en fauna zijn hieronder uiteengezet:

- Kap van bomen;
- Verwijderen bermen;
- Verwijderen bosgrond met opstand;
- Verleggen greppels/sloten;
- Verbreding/ verlegging wegvlak: barrière werking en verlies leefgebied;
- Aanleg parallelstructuur (fietspaden en parallelwegen); verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand.

Tevens is het mogelijk dat het trafohuisje aan de Nachtegaalweg wordt gesloopt. Deze sloop is niet voorzien door de aannemer van de opdrachtgever en wordt daarom verder niet in deze rapportage getoetst. Desalniettemin dient met de sloop van dit object alsnog een beoordeling op de Wnb plaats te vinden. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de initiatiefnemer van de sloopwerkzaamheden.

3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN

3.1 Methode van onderzoek

3.1.1 Quickscan (Oriënterend onderzoek)

In deze fase is een literatuurstudie en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van de brede kennis betreffende het voorkomen van beschermde soorten uit diverse onderzoeken die in de afgelopen jaren door Arcadis zijn uitgevoerd. Tevens is gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en verspreidingsatlassen.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 9 september 2016 door Dhr. M.J.W. Stevens, ecooloog van Arcadis. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

Tijdens het veldbezoek is hiertoe globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het plangebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast door de voorgenomen werkzaamheden. Voor vleermuizen en broedvogels is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van de aanwezige gebouwen, bomen en habitat als vaste rust- en verblijfplaats en nestlocatie, zie volgende tekst.

Te verwachten soorten

Voor ruimtelijke ingrepen zal rekening moeten worden gehouden met een aantal door de Wnb beschermde soorten. Vanuit de quickscan is naar voren gekomen dat het voorkomen van functies voor meerdere soort(groep)en binnen het plangebied beschermd onder de Wnb niet uit te sluiten is. Hieronder is een overzicht gegeven van deze soort(groep)en en het beschermingsregime onder de Wnb. De soortgroepen vissen en ongewervelden zijn hierbuiten gelaten omdat deze beschermde soorten uitgesloten zijn binnen het plangebied.

Tabel 1 Verwachte soorten binnen plangebied

Soortgroep	Voorkomen N270	Beschermingsregime
Zoogdieren	Dassenburchten aanwezig in nabijheid van N270. Eekhoorn aanwezig.	Andere soorten
	Vleermuizen vliegroutes en foerageergebied aanwezig. Bomen met gaten aanwezig: verblijfplaatsen niet uitgesloten	Habitatrichtlijn
Flora	Voorkomen is niet uitgesloten in bermen en bosgebied	Andere soorten
Broedvogels	Sporen van roofvogelnesten en spechtenholen waargenomen. Jaarrond beschermde nestplaatsen van roofvogels, spechten en roek zijn niet uitgesloten.	Vogelrichtlijn Vogels met jaarrond beschermd nest; categorie 1 t/m 4 Vogels met niet-jaarrond beschermd nest; categorie 5
Reptielen	Levendbarende hagedis waargenomen in wegberm. Bosgebied is ook geschikt leefgebied. Voorkomen van andere reptielen wordt niet verwacht.	Andere soorten
Amfibieën	Algemene soorten worden verwacht. Potentie voor rugstreeppad en heikikker.	Habitatrichtlijn en Andere soorten

Er dient opgemerkt te worden dat voor alle overige inheemse planten en dieren de zorgplicht geldt en daaruit de verplichting om aantasting te voorkomen en/of te beperken (zie bijlage A).

3.1.2 Soortgericht onderzoek - veldbezoeken

De quickscan gaf aanleiding voor een soortgericht onderzoek. In de volgende tekst is beschreven hoe dit is uitgevoerd. Hierbij is de gedragscode Provinciale infrastructuur in acht genomen. De resultaten van dit onderzoek zijn weergegeven in paragraaf 3.2. In tabel 2 staan de data van de veldbezoeken.

Vleermuizen

De inventarisatie is uitgevoerd conform het vigerend Vleermuisprotocol 2013 (Netwerk Groene Bureaus & Gegevensautoriteit Natuur, 2013). Bij alle bezoeken zijn de waarnemingen gedaan met een heterodyne of live batdetector met opnamemogelijkheden en time expansion (Petterson d240x en Batlogger). Als het niet mogelijk was om de soort in het veld te determineren, dan zijn waarnemingen opgenomen en later geanalyseerd in Batsound en/of Batexplorer.

Tevens heeft er een fysieke inspectie plaatsgevonden waarbij alle voor vleermuizen geschikte boomholten binnen het plangebied zijn onderzocht op mogelijke verblijfsfunctie.

Zoogdieren

Voor de das en eekhoorn is gericht onderzoek uitgevoerd om de aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied vast te stellen. Hierbij is gebruik gemaakt van de Soortenstandaard Das (RvO, 2012). Tevens is gebruik gemaakt van de informatie beschikbaar gesteld door de dassenwerkgroep Noord-Brabant.

Broedvogels

Voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn de daarvoor opgestelde soortenstandaarden gebruikt (Soortenstandaard buizerd, steenuil, RvO, 2012) en protocollen. In totaal zijn er vijf bezoeken afgelegd verspreid over de voor de betreffende soort meest geschikte periode.

Broedvogels met een niet jaarrond beschermd nest zijn terloops van deze inventarisaties en die van andere soorten/soortgroepen geïnventariseerd. Hierdoor is een compleet beeld ontstaan.

Flora

Voor flora is in de periode juni t/m juli één bezoek afgelegd waarbij het plangebied is onderzocht op beschermde soorten flora. Dit betreft een voor de meeste flora beste periode, de bloeiperiode. Hierin zijn de soorten relatief eenvoudig te herkennen. Tevens zijn eventueel aanvullende waarnemingen tijdens de andere inventarisaties meegenomen. Hierdoor is gedurende het gehele jaar gekeken naar het voorkomen waardoor ook soorten die niet bloeien ten tijde van de gerichte ronde onderzocht.

Reptielen

Voor reptielen is onderzoek gedaan naar de levendbarende hagedis. Overige soorten waren in de quickscan op voorhand uitgesloten. Hiervoor is gebruik gemaakt van de methode conform de Soortenstandaard Levendbarende hagedis (RvO, 2012). Met behulp van tapijttegels is in de geschikte periode onderzoek gedaan naar het voorkomen van deze soort. Tevens zijn eventueel aanvullende waarnemingen tijdens de andere inventarisaties meegenomen.

Amfibieën

Betreffende amfibieën is onderzoek verricht naar het mogelijk voorkomen van heikikker. Hiervoor is de methode conform Soortenstandaard heikikker gehanteerd. Door het beluisteren van kooractiviteit, klompen tellen en wateren in de geschikte periode te inventariseren is het voorkomen van de heikikker onderzocht. Eventueel andere waarnemingen van amfibieën tijdens deze rondes en tijdens de andere soortinventarisaties zijn meegenomen.

Overige beschermde soorten

Eventueel andere aanwezige beschermde soorten in en rondom het plangebied zijn terloops geïnventariseerd tijdens de diverse veldbezoeken. Gelet op de goede spreiding over het zomerseizoen en tijdstippen op de dag, geeft dit een compleet beeld. Er zijn geen aanvullende soorten aangetoond tijdens het soortgericht onderzoek.

Verantwoording veldbezoeken

De uitgevoerde veldbezoeken voldoen allen aan de landelijk voorgeschreven aantal bezoeken, de spreiding van bezoeken over voorjaar- en zomerseizoen en de geschikte weersomstandigheden. Deze eisen verschillen per soort. Zie onderstaande voor een overzicht van de onderzoek data en weersomstandigheden:

Tabel 2 Verantwoording veldbezoeken

Soort	Onderzoek	Opmerkingen	Datum	Dagdeel
Vleermuizen	Inventarisatie verblijven, foerageer- en vliegroues	Onderzoek conform vleermuisprotocol 2013	3-4-2017	Avond
			9-4-2017	Ochtend
			7-6-2017	Avond
			14-8-2017	Avond
			20-9-2017	Avond
Zoogdieren	Inventarisatie voorkomen en verblijfs-, foerageer- en migratiefuncties	Rondes conform soortenstandaard	6-3-2017	Ochtend en middag
Broedvogels	Inventarisatie jaarrond beschermde nesten		6-3-2017	Ochtend en middag
			7-6-2017	Avond
Flora	Inventarisatie groeiplaatsen		30-6-2017	Gehele dag
Reptielen	Inventarisatie voorkomen en functie	Rondes conform soortenstandaard	11-4-2017	Ochtend
			10-5-2017	Ochtend
			22-5-2017	Ochtend
			21-6-2017	Ochtend
			5-7-2017	Ochtend
Amfibieën	Inventarisatie voorkomen en functie	Rondes conform soortenstandaard	22-3-2017	Avond
			30-3-2017	Avond
			11-4-2017	Ochtend

Deskundigheid ecologen

Het veldecologisch onderzoek is uitgevoerd door Dhr. J. Osterthun, Dhr. T.E.M. Leerschool en Dhr. M. Stevens, specialisten ecologie werkzaam bij Arcadis . Het rapport inclusief advies is opgesteld door Dhr. T.E.M. Leerschool, specialist ecologie en fauna bij Arcadis. De ecologen hebben zeer ruime ervaring met het uitvoeren van vleermuis-, vogel- en zoogdieronderzoek (veldonderzoek, monitoring, ecologische begeleiding, directievoering en ontheffingsprocedures met uiteenlopende mitigatie en compensatieplannen). Arcadis is lid van het Netwerk Groene Bureau.

3.2 Resultaten

3.2.1 Vleermuizen

Tijdens het soortgericht onderzoek zijn verblijfplaatsen in boomholten, foerageergebieden en vliegroues onderzocht binnen het plangebied. Er zijn geen verblijfsfuncties vastgesteld in het plangebied. Wel zijn vliegroues en foerageergebied vastgesteld (zie Tabel 3 voor een overzicht van de waarnemingen).

Tabel 3 Overzicht waarnemingen en functie van gewone dwergvleermuis in plangebied

Soortgroep	Functie plangebied	Waarnemingen
------------	--------------------	--------------

Vleermuizen	Foerageergebied	Foerageerfunctie boven het verruigde groen van voornamelijk dieren afkomstig uit dorpskern Deurne en omliggende boerderijen. Functie is echter niet primair (alleen tijdelijk foeragerende dieren).
	Zomerverblijf	Geen zomerverblijven vastgesteld. Verblijfsfunctie uitgesloten.
	Paarverblijf	Geen baltsverblijfplaatsen vastgesteld. Verblijfsfunctie uitgesloten.
	Winterverblijf	Geen winterverblijf vastgesteld in het plangebied. Geen massawinterverblijfplaats vastgesteld of te verwachten. Verblijfsfunctie uitgesloten.
	Vliegroute	2 vliegroutes aanwezig die haaks op de weg lopen bij de Nachtegaalweg en Trienenbergweg. Voornamelijk in gebruik door gewone dwergvleermuis. Laatvlieger (<25 dieren) en gewone grootoorvleermuis (enkele individuen) maken enkel gebruik van de vliegroute langs Trienenbergweg.

In bijlage C zijn de waarnemingen van vleermuizen ingetekend. Hiermee kan een indruk worden verkregen van de verspreiding en specifieke locatie van de diverse typen functies.

3.2.2 Zoogdieren

Tijdens het soortgericht onderzoek is enkel de verblijfplaats van eekhoorn aangetroffen. Het betreft hier, gezien de omvang van het nest een zomerverblijf in een Amerikaanse eik. De locatie van het nest is aangegeven in figuur 2.

Betreffende de das is naast het soortgericht onderzoek ook contact gemaakt met een lokale kennisvolle werkgroep. Dassenwerkgroep Noord-Brabant is gevraagd om aanvullende data te leveren om daarmee een compleet beeld te krijgen van de das in de omgeving. De resultaten van dit onderzoek zijn weergegeven in figuur 2.

Er zijn geen waarnemingen gedaan van overige zoogdieren. Gelet op de ligging nabij landelijk gebied en dorpsrand is de aanwezigheid van soorten als egel, huismuis, bosmuis, vos en steenmarter niet uitgesloten. Voor deze soorten geldt de zorgplicht (zie paragraaf 5.4).

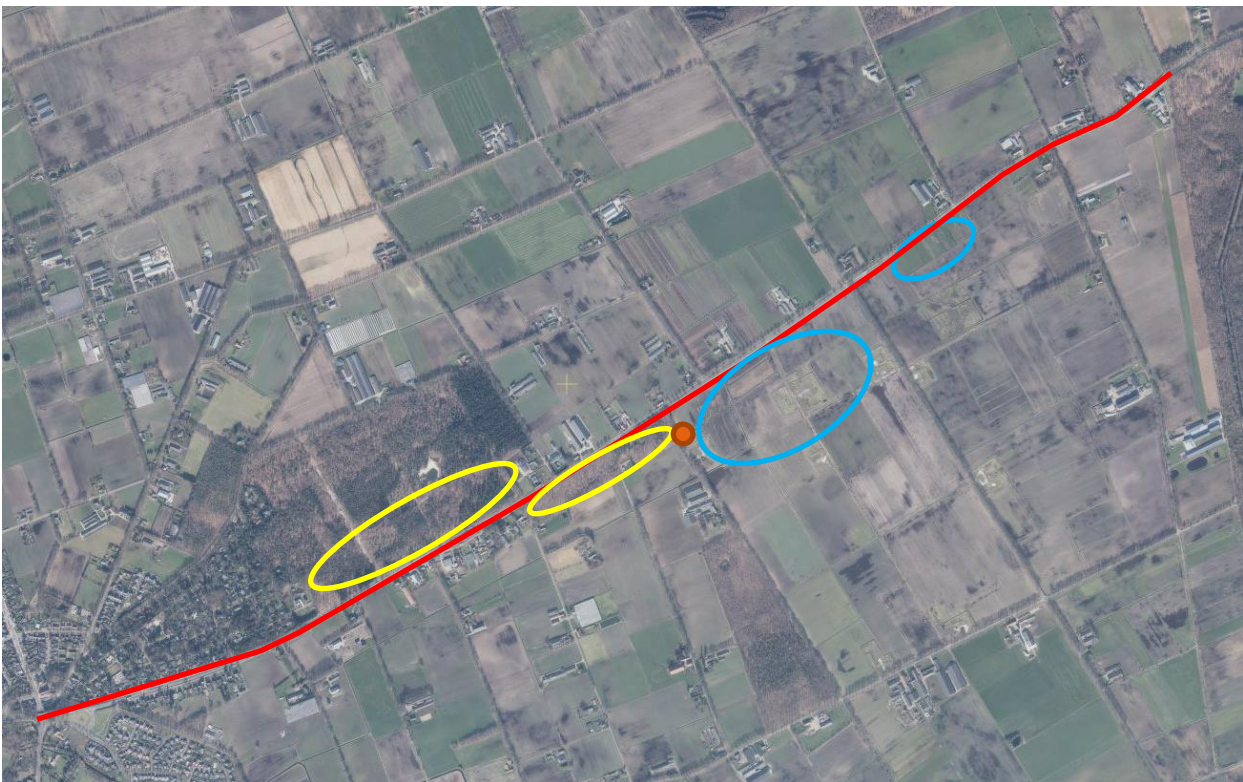

Figuur 2 Locaties zoogdieren langs N270. Blauw: zomerverblijfplaats eekhoorn; rode cirkel: knelpunt das, meerdere aanrijdingsslachtoffers; rode ster: dassenburcht.

3.2.3 Broedvogels

Tijdens het soortgericht onderzoek is onderzoek verricht naar buizerd, torenvalk, roek, steenuil en boomvalk. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld binnen het plangebied. Aanwezigheid van buizerd en torenvalk is vastgesteld. Deze gebruiken de omgeving (buiten projectgebied) als foerageergebied.

Binnen het plangebied zijn wel broedvogels aangetroffen waarvan het nest niet jaarrond beschermd is. Het betreft hier nesten van roodborst, kauw, holenduif. Vanwege het vele voorkomen van niet jaarrond beschermde vogelsoorten is het voorkomen van nestplaatsen van andere niet jaarrond beschermde soorten tevens niet uit te sluiten. De resultaten hiervan zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 3 Locatie nesten broedvogels met niet jaarrond beschermd nest (geel: enkele nesten aanwezig van bosvogels; oranje: nest kauw; blauw: nesten kievit; rood: plangebied N270).

3.2.4 Flora

Binnen het plangebied is geen beschermde flora aangetroffen. Standplaatsen van beschermde soorten flora zijn uitgesloten.

3.2.5 Reptielen

Binnen het plangebied zijn geen reptielen aangetroffen. Functies voor deze soorten zijn uitgesloten.

3.2.6 Amfibieën

Tijdens het onderzoek zijn algemene amfibieën aangetroffen in het plangebied. Het betreft hier bruine kikker en gewone pad. Tevens is alpenwatersalamander aangetroffen. De heikikker is niet aangetoond in het plangebied ondanks gericht onderzoek. Deze soort is uitgesloten in het plangebied. Voor een uitwerking van de resultaten, zie Tabel 4.

Gelet op de aanwezigheid van verruigd groen met omliggend open water (buiten plangebied) is het aannemelijk dat algemene amfibieënsoorten voorkomen binnen het plangebied. Het gaat hierbij ook om naast de al aangetoonde soorten, kleine watersalamander. Het kan in het plangebied gaan om de marginale functie van landbiotoop in enkel het verruigde groen binnen het plangebied. Voortplantingsbiotoop is uitgesloten door de afwezigheid van waterhoudende sloten, poelen etc. De aanwezige sloten in het gebied vallen te snel droog voor een succesvolle voortplanting. In de directe omgeving van het plangebied zijn wel waterhoudende sloten en poelen aanwezig. Zie Tabel 4 voor de geschiktheidsbeoordeling van het plangebied voor de betreffende soorten.

Tabel 4 Verwachting amfibieën in plangebied

soort	Geschikt landbiotoop	Geschikte voortplantingslocatie	Opmerkingen
Gewone pad	X		Soort niet aangetroffen maar wel te verwachten in verruigd groen
Bruine kikker	X		Soort aangetroffen in verruigd groen
Bastaardkikker	X		Soort aangetroffen in verruigd groen
Kleine watersalamander	X		Soort niet aangetroffen maar wel te verwachten in verruigd groen
Alpenwatersalamander	X		Soort aangetroffen in verruigd groen
Heikikker			Uitgesloten op basis van soortgericht onderzoek

4 EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING

4.1 Aanwezige soorten en effecten

4.1.1 Functie plangebied voor beschermde soorten

In onderstaande tabel staat een samenvattend overzicht van de beschermde soorten die aanwezig zijn en de functie van het plangebied voor de betreffende soort. Er is ook het aantal nesten of verblijven aangegeven die zijn aangetroffen in het plangebied.

Tabel 5 Samenvatting aanwezige soorten en functies

Soortgroep	Soort	Zomer verblijf	Permanente verblijfplaats	Leefgebied / groeiplaats
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis			Vliegroue bij Trienenbergweg en Nachtegaalseweg, niet primair foerageergebied.
	Laatvlieger			Vliegroue bij Trienenbergweg, niet primair foerageergebied
	Gewone grootoorvleermuis			Vliegroue bij Trienenbergweg niet primair foerageergebied
	Das		1*	*Dassenburcht vastgesteld net buiten plangebied. Op basis van aanrijdingsslachtoffers is plangebied deel van leefgebied.
	Eekhoorn	1		Foerageergebied in directe omgeving van zomerverblijf
	Algemene zoogdieren			Niet uit te sluiten. Functie leefgebied
Vogels	Niet jaarrond beschermde nesten		Nesten vastgesteld van meerdere soorten.	
Amfibieën	Algemene amfibieën; bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander	aanwezig		Enkel marginaal landbiotop. Waterbiotop niet geschikt door droogval.
	Alpenwatersalamander	aanwezig		Enkel marginaal landbiotop. Waterbiotop niet geschikt door droogval.

4.1.2 Mogelijk negatieve effecten als gevolg van ingreep

De initiatiefnemer heeft diverse ingrepen gepland. In onderstaande tabel staan de tijdelijke en permanente negatieve effecten op soorten. Daarbij wordt reeds voorgesorteerd op de relevante verbodsbepalingen uit de Wnb. In paragraaf 4.3 (effectbeoordeling) wordt getoetst of hiermee verbodsbepalingen worden overtreden c.q.. sprake is van zorgplicht.

Tabel 6 Mogelijke negatieve effecten als gevolg van ingrepen

Ruimtelijke ingreep	Opzettelijk doden van dieren	Vernielen van nesten / verblijven	Verlies van foerageergebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren	
Reconstructie N270	Kap van bomen	P	P	P	T
	Verwijderen bermen	P	P	P	T
	Verwijderen bosgrond met opstand			P	T
	Verleggen greppels/sloten	P		P	T
	Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	P		P	T
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			P	T

T = tijdelijk effect; P = permanent effect

Als toelichting op de effecten is het volgende relevant:

- Opzettelijke verstoring van dieren kan tijdens de werkzaamheden optreden. Het gaat daarbij om de effecten van licht, geluid en aanwezigheid van mensen. Het effect is tijdelijk van aard;
- Bij kap van bomen kan er zonder maatregelen al snel tot gevolg leiden dat dieren gedood worden of verblijven/nesten vernield worden.

4.2 Effectbeschrijving

4.2.1 Vleermuizen

In het plangebied zijn verschillende soorten vleermuizen aangetroffen. Het gaat hierbij om gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Omdat de functies voor deze soorten gelijk zijn (vliegroute en niet primair foerageergebied) en de effecten als gevolg van de geplande ingreep vergelijkbaar zijn, wordt de effectbeschrijving voor deze soorten samengenomen. In onderstaande tabel staan de negatieve effecten (rood gemarkeerd) en mogelijk negatieve effecten (oranje gemarkeerd). Dit hangt samen met de specifieke functie.

Tabel 7 Negatieve effecten op gewone dwergvleermuis ten gevolge van de geplande ingreep (rood = negatieve effecten, oranje = mogelijk negatief effect)

Ruimtelijke ingreep		Opzettelijk doden van dieren	Vernielen van verblijven	Verlies van foerageergebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Reconstructie N270	Kap van bomen			P	T
	Verwijderen bermen			T	T
	Verwijderen bosgrond met opstand			P	T
	Verleggen greppels/sloten				
	Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	P		P	P
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)	P		P	P

Het opzettelijk doden van dieren zal vooral plaatsvinden door aanrijdingslachtoffers bij de verbreiding van het wegvlak en de verkleining van afstand van de bosrand en weg.

Het verlies van leefgebied (foerageergebied- en/of migratieroutes) hangt sterk af van de omvang van de werkzaamheden (functievrij maken van een terrein) en het verwijderen van bomen en struiken. Daarom is dit als mogelijk negatief aangemerkt. Dit geldt ook voor het verstoren van dieren. De mate van verstoring hangt af van de werkwijze en het moment van uitvoering in het jaar. In paragraaf 4.3 staan de kritische perioden (natuurkalender) voor gewone dwergvleermuis weergegeven.

4.2.2 Zoogdieren

In het plangebied zijn functies voor zowel de eekhoorn als de das vastgesteld. Het gaat daarbij om een zomerverblijfplaats van eekhoorn en foerageergebied van de das. Algemene zoogdieren worden in de volgende paragraaf toegelicht.

In onderstaande tabel staan de negatieve effecten (rood gemarkeerd) en mogelijk negatieve effecten (oranje gemarkeerd), voor zover relevant in relatie tot Wnb. Het verlies van leefgebied en verstoren van dieren is niet verboden in het kader van Wnb met betrekking tot 'Andere soorten'. Mogelijk effecten hiervan zijn daarom buiten beschouwing gelaten.

Tabel 8 Negatieve effecten op steenmarter ten gevolge van de geplande ingreep (rood = negatieve effecten, oranje = mogelijk negatief effect)

Ruimtelijke ingreep	Opzettelijk doden van dieren	Vermielen van verblijven	Verlies van foerageergebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Reconstructie N270				
Kap van bomen		P	P	T
Verwijderen bermen			T	T
Verwijderen bosgrond met opstand		P	P	T
Verleggen greppels/sloten				
Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	P		P	T
Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			P	P

4.2.3 Algemene zoogdieren

Gelet op de ligging in het buitengebied is de aanwezigheid van algemene soorten zoogdieren als egel, verscheidene muizen, vos en/of konijn te verwachten. Bij grootschalige ingrepen kunnen deze gedood worden. Dit geldt ook voor het verwijderen van bomen en struiken. Daarbij kunnen bijvoorbeeld verblijven van egels verloren gaan alsmede jonge dieren worden gedood. Het verlies van leefgebied en verstoren van dieren is niet verboden in het kader van Wnb met betrekking tot Andere soorten.

Bij de toetsing zal verder worden ingegaan op de vrijstelling en het feit dat daarmee alleen zorgplicht geldt voor deze soorten. In dat kader zijn ook andere negatieve effecten relevant, zoals het doden en verstoren van dieren, en daarom opgenomen in de tabel.

Tabel 9 Negatieve effecten op algemene soorten zoogdieren ten gevolge van de geplande ingreep (rood = negatieve effecten, oranje = mogelijk negatief effect)

Ruimtelijke ingreep		Opzettelijk doden van dieren	Vernielen van verblijven	Verlies van foerageergebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Reconstructie N270	Kap van bomen	P	P	P	T
	Verwijderen bermen	P		T	T
	Verwijderen bosgrond met opstand	P	P	p	T
	Verleggen greppels/sloten	P			T
	Verbreding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	P	P	P	P
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)		P	P	P

4.2.4 Broedvogels

Jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten binnen het plangebied. De omgeving van het plangebied is wel in gebruik door buizerd en torenvalk.

Enkel niet jaarrond beschermde nesten zijn aanwezig in het plangebied. Het is aannemelijk gezien het wijd verspreid zijn en algemeen voorkomen van dergelijke soorten dat er naast de aangetoonde nestplekken ook meerdere soorten hier nestelen. Hiermee moet rekening gehouden worden met soorten van bos en struweel en open velden. Dit zijn onder andere soorten als: merel, spreeuw, zwarte roodstaart, koolmees, pimpelmees. In tabel 10 worden de effecten t.o.v. de ingreep weergegeven.

Tabel 10 Negatieve effecten op soorten met een niet jaarrond beschermd nest ten gevolge van de geplande ingreep (rood = negatieve effecten, oranje = mogelijk negatief effect)

Ruimtelijke ingreep		Opzettelijk doden van dieren	Vernielen van verblijven / nest	Verlies van foeragegebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Reconstructie N270	Kap van bomen	P	P		T
	Verwijderen bermen			T	T
	Verwijderen bosgrond met opstand	P	P	P	T
	Verleggen greppels/sloten				T
	Verbreding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)				
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)				T

4.2.5 Algemene amfibieën

Tijdens het soortgericht onderzoek zijn de soorten bruine kikker, bastaardkikker en alpenwatersalamander vastgesteld in het plangebied. Gelet op de aanwezigheid van het verruigde groen en nabijgelegen open water is het aannemelijk dat andere algemene amfibieënsoorten als gewone pad en kleine watersalamander ook voorkomen binnen het plangebied.

Voor de algemene nationale soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Alleen vanuit zorgplicht zal rekening moeten worden gehouden met negatieve effecten. Enkel alpenwatersalamander valt hier niet onder. In de onderstaande tabel staan de negatieve effecten (rood gemarkeerd) en mogelijk negatieve effecten (oranje gemarkeerd), voor zover relevant in relatie tot Wnb.

Tabel 11 Negatieve effecten op alpenwatersalamander ten gevolge van de geplande ingreep (rood = negatieve effecten, oranje = mogelijk negatief effect)

Ruimtelijke ingreep	Opzettelijk doden van dieren	Vernielen van verblijven / nest	Verlies van foeragegebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Reconstructie N270	Kap van bomen			
Verwijderen bermen	P	P		T
Verwijderen bosgrond met opstand	P	P		
Verleggen greppels/sloten				
Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	P			
Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)				

4.3 Effectbeoordeling

4.3.1 Relevante beschermde soorten in kader van toetsing Wnb

In tabel 12 staat een overzicht van de aangetroffen beschermde soorten en hun beschermingsstatus. Er is ook vermeld of de provincie voor de betreffende nationaal beschermde soorten een vrijstelling heeft gegeven.

Voor alle soorten geldt zorgplicht, ook voor niet-beschermde soorten. In de effectbeoordeling (toetsing) zijn deze soorten verder buiten beschouwing gelaten. Beschermingsmaatregelen (mitigatie) zijn voor deze soorten wel van belang om invulling te geven aan zorgplicht.

Tabel 12 Overzicht voorkomende beschermde soorten en hun beschermingsstatus en mogelijke vrijstelling

Soortgroep	Soort	Bescherming	Vrijstelling
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijn	N.v.t.
	Laatvlieger	Habitatrichtlijn	N.v.t.
	Gewone grootoorvleermuis	Habitatrichtlijn	N.v.t.
	Das	Andere soorten	N.v.t.
	Eekhoorn	Andere soorten	Niet vrijgesteld
	Algemene zoogdieren	Andere soorten	Vrijstelling, Wel zorgplicht
Vogels	Niet jaarrond beschermde nesten	Vogelrichtlijn	N.v.t.
Amfibieën	Algemene amfibieën	Andere soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht
	Alpenwatersalamander	Andere soorten	Niet vrijgesteld

4.3.2 Toetsing ingreep aan Wet natuurbescherming

In de onderstaande tabellen is op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragrafen per soort of soortgroep aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden. Daarbij zijn de ingrepen apart in beeld gebracht, voor zover hier negatieve effecten zijn te verwachten.

In deze beoordeling is rekening gehouden met een vrijstelling van deze soorten, deze zijn niet meegenomen in onderstaande tabellen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 13 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van Habitatrichtlijnsoorten

Soorten	Ingreep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4
Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, gewone grootoorvleermuis	Kap van bomen	X	X		
	Verwijderen bermen		X		
	Verwijderen bosgrond met opstand		X		
	Verleggen greppels/sloten		X		
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	X	X		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			X	

Relevante verbodsbepalingen 3.5:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: het opzettelijk vernielen of rapen van eieren;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Tabel 14 Mogelijke overtreding van verbodsbepalingen van artikel 3.10 ten aanzien van Andere soorten

Soort	Ingreep	Lid 1a	Lid 1b	Lid 1c
Das	Kap van bomen			
	Verwijderen bermen			
	Verwijderen bosgrond met opstand			
	Verleggen greppels/sloten			
	Verbreiding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	X		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			
Eekhoorn	Kap van bomen		X	
	Verwijderen bermen			
	Verwijderen bosgrond met opstand		X	
	Verleggen greppels/sloten			
	Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	X		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			
Alpenwatersalamander	Kap van bomen	X		
	Verwijderen bermen	X		
	Verwijderen bosgrond met opstand	X		
	Verleggen greppels/sloten			
	Verbreiding wegvlak (barrière werking en verlies leefgebied)	X		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			

Relevante verbodsbepalingen 3.10:

Lid 1a: opzettelijk doden of vangen;

Lid 1b: opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;

Lid 1c: opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Tabel 15 Mogelijke overtreding van verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van Vogelrichtlijn

Soort	Ingreep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4
Niet jaarrond beschermde soorten	Kap van bomen	X	X		
	Verwijderen bermen				
	Verwijderen bosgrond met opstand	X	X		
	Verleggen greppels/sloten				
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)				
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)				

Relevante verbodsbepalingen 3.1:

Lid 1: opzettelijk doden of vangen;

Lid 2: opzettelijk beschadigen of vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;

Lid 3: het rapen of onder zich hebben van eieren;

Lid 4: Het opzettelijk storen van vogels – geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (lid 5)

4.3.3 Mogelijkheden om effecten te voorkomen en te mitigeren

Het uitgangspunt van de Wnb is om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen en/of te mitigeren. Deze maatregelen zijn niet vrijblijvend. Alle maatregelen die realistisch zijn, dienen uitgevoerd te worden. Desondanks kunnen nog steeds verbodsbepalingen worden overtreden omdat de negatieve effecten niet volledig kunnen worden gemitigeerd. Hiervoor zal ontheffing Wnb moeten worden aangevraagd in het kader van soortenbescherming.

In onderstaande tabellen zijn de effectbeoordelingen uit de vorige paragraaf overgenomen en aangegeven welke verbodsbepalingen na mitigatie nog worden overtreden (X = overtreding en O = effect geheel gemitigeerd). In hoofdstuk 5 wordt een nadere uitwerking gegeven van de vereiste mitigatiemaatregelen. Zie voor de gevoelige periode per soort paragraaf 4.3 (natuurkalender).

Tabel 16 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van de overige Europees beschermde soorten na mogelijke mitigatie van de negatieve effecten, zie hoofdstuk 5.

Soorten	Ingreep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4
Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, gewone grootoorvleermuis	Kap van bomen	○	○		
	Verwijderen bermen		○		
	Verwijderen bosgrond met opstand		○		
	Verleggen greppels/sloten		○		
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	○	○		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)		○		

Relevante verbodsbepalingen 3.5:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: het opzettelijk vernielen of rapen van eieren;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Tabel 17 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 ten aanzien van de Andere soorten na mogelijke mitigatie van de negatieve effecten, zie hoofdstuk 5.

Soort	Ingreep	Lid 1a	Lid 1b	Lid 1c
Das	Kap van bomen			
	Verwijderen bermen			
	Verwijderen bosgrond met opstand			
	Verleggen greppels/sloten			
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	○		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			
Eekhoorn	Kap van bomen		X	
	Verwijderen bermen			
	Verwijderen bosgrond met opstand		X	
	Verleggen greppels/sloten			
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	○		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			
Alpenwatersalamander	Kap van bomen	○		
	Verwijderen bermen	○		
	Verwijderen bosgrond met opstand	○		
	Verleggen greppels/sloten			

	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)	○		
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)			

Relevante verbodsbepalingen 3.10:

Lid 1a: opzettelijk doden of vangen;

Lid 1b: opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;

Lid 1c: opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Tabel 18 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van de Vogelrichtlijn na mogelijke mitigatie van de negatieve effecten, zie hoofdstuk 5.

Soort	Ingreep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4
Niet jaarrond beschermde soorten	Kap van bomen	○	○		
	Verwijderen bermen				
	Verwijderen bosgrond met opstand	○	○		
	Verleggen greppels/sloten				
	Verbreding wegvlak (barrière werking en daardoor verhoogd risico aanrijding en verlies leefgebied)				
	Aanleg parallelwegen (verstoring door verkleining afstand weg tot bosrand)				

Relevante verbodsbepalingen 3.1:

Lid 1: opzettelijk doden of vangen;

Lid 2: opzettelijk beschadigen of vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;

Lid 3: het rapen of onder zich hebben van eieren;

Lid 4: Het opzettelijk storen van vogels – geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (lid 5)

4.3.4 Conclusie

Het is niet mogelijk om alle negatieve effecten – en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen Wnb – volledig te voorkomen of te mitigeren. Het gaat hierbij om de volgende overtreding:

Vernielen of beschadigen verblijfplaats (zomerverblijf) van de eekhoorn als gevolg van de kap van bomen en het verwijderen van bosgrond met opstand.

Dergelijke verblijven hebben een permanente beschermingsstatus en zijn dus het gehele jaar beschermd. Het gaat hierbij om overtreding van verbodsbepaling artikel 3.10 lid 1b.

Voor deze overtreding zal een ontheffing moeten worden aangevraagd. Zie hoofdstuk 6 (ontheffing Wnb) voor de relevante onderbouwing van de ontheffingsaanvraag.

5 MITIGATIEPLAN

5.1 Doel

In deze paragraaf zijn de mitigerende maatregelen beschreven die noodzakelijk zijn om overtreding van de verbodsbepalingen zo veel als mogelijk te voorkomen en de mitigerende maatregelen die nodig zijn om een aantasting van de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Het toepassen van deze maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is niet vrijblijvend. De Wnb schrijft voor dat een ontheffing alleen verleend kan worden als er geen andere bevredigende oplossing is en de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Dat betekent dat als mitigatie in redelijkheid mogelijk is, dit ook verplicht is. Daarnaast zijn vaak ook nadere maatregelen noodzakelijk om tegemoet te komen aan de zorgplicht. Verder kan een ontheffing alleen verleend worden wanneer er geen gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om dit zeker te stellen kan het nodig zijn een compenserende maatregel uit te voeren.

5.2 Taakstelling en gehanteerde uitgangspunten

5.2.1 Taakstelling nest- en verblijfsvoorzieningen

Navolgend mitigatieplan is opgesteld voor de reconstructie van de N270 Deurne tot Limburgse grens. Hier zijn de volgende functies vastgesteld

- Vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis): vliegrouete en niet primair foerageergebied;
- Das: foerageergebied en migratieroute;
- Eekhoorn: Verblijfplaats en foerageergebied;
- Algemene zoogdieren: Verblijfplaats en foerageergebied;
- Broedvogels met niet jaarrond beschermde nesten;
- Amfibieën (alpenwatersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander): Marginaal landbiotoop.

In het mitigatieplan wordt gestreefd naar volledige mitigatie van de verblijfplaats om daarmee overtreding van de verbodsbepalingen in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb grotendeels te kunnen voorkomen. Hetzelfde geldt voor het voorkomen van effecten op individuen; maatregelen worden getroffen om overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Zie paragraaf 5.3 voor een overzicht van de mitigerende maatregelen per soort en ingreep. Indien noodzakelijk worden zowel tijdelijke als permanente voorzieningen voorgesteld. Het doel van het treffen van mitigatiemaatregelen is tweeledig, namelijk:

- Het beperken en voorkomen van negatieve effecten;
- Het behouden van voldoende functioneel leefgebied.

Verder wordt in het mitigatieplan invulling gegeven aan zorgplicht in relatie tot algemene zoogdieren en amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt voor ruimtelijke ingrepen.

5.2.2 Uitgangspunten ecologie

Bij het uitwerken van het mitigatieplan zijn onder meer de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Toepassen richtlijnen vanuit de Soortenstandaard gewone dwergvleermuis; 100% behoud functionaliteit leefgebied en verblijfplaatsen vleermuizen, om daarmee negatieve effecten en overtreding verbodsbepalingen Wnb te voorkomen;
- Realisatie tijdelijke mitigerende maatregelen dient plaats te vinden voorafgaand aan de ingreep;
- Ontheffing nodig voor eekhoorn. Hierin moeten de mitigerende maatregelen voor de overige verbodsbepalingen in meegenomen worden;
- Behoud van laanbeplanting zoveel als mogelijk langs het gehele traject. Bij kap van bomen geldt verplichting tot herplant om structuur laanbeplanting te behouden.

5.2.3 Uitgangspunten werkzaamheden

Voor de werkzaamheden hanteert de initiatiefnemer de volgende uitgangspunten:

- Werkzaamheden bestaan uit kap bomen, verwijderen bermen, verwijderen bosgrond met opstand, verleggen van greppels en sloten, plaatsing parallelwegen en verbreding huidige weg;

- Start werkzaamheden is voorsnog onduidelijk. Met het indienen van een ontheffingsaanvraag moet rekening gehouden worden met een tijdsduur van 13 weken en 7 weken voor eventuele verlenging (excl. eventuele vragen vanuit bevoegd gezag).
- Opstellen van een ecologisch werkprotocol. Dit document dient ter referentie van de te nemen maatregelen en de te hanteren werkwijze tijdens de uitvoering van het project.

5.3 Mitigatiemaatregelen

5.3.1 Algemene maatregelen

- Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden vindt controle en inspectie plaats door een deskundige ecooloog. De ecooloog zal in overleg met de initiatiefnemer en de aannemer passende maatregelen voorstellen indien uit controle en inspectie volgt dat dit noodzakelijk is;
- Er vindt steekproefsgewijs controle op het naleven van het mitigatieplan en op de volledigheid van het mitigatieplan;
- Bij een calamiteit (visueel aanwezige vleermuizen en broedvogels, nesten met eieren of jongen etc.) wordt het werk tijdelijk stil gelegd en stelt de ecooloog passende maatregelen voor, in overleg met de aannemer en de initiatiefnemer;
- Een kopie van dit document is aanwezig op de uitvoerderskeet bij de aannemer op de bouw en in het bezit van zowel de projectleider en de betrokken ecooloog. Indien er door een daartoe bevoegd persoon gevraagd wordt naar dit document kan deze ter verantwoording van de werkzaamheden worden getoond.

5.3.2 Vleermuizen

Betreffende vleermuizen zijn de volgende functies aangetoond:

- Foerageergebied – niet primair - voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger;
- Vliegrouete voor gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Foerageergebied is aanwezig hoewel niet primair. In de omgeving is afdoende alternatief foerageergebied. Door het plaatsen van verlichting wordt mogelijk wel de directe omgeving van het plangebied aangetast. Om dit te mitigeren dient vleermuisvriendelijke verlichting over de gehele lengte van het te reconstrueren deel van de N270 te worden toegepast. Het gebruik van de 'Batlamp', ontwikkeld door Rijkswaterstaat is een lamp en armatuur die zorgt voor een amberkleurige uitstraling waar de mast lager ligt dan gebruikelijk en de lichtafsnijding sterk is waardoor weerlicht voorkomen wordt. Dergelijke typen lampen zijn inmiddels in omloop op de markt.

Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de vliegrouete door de kap van bomen en verbreding van het wegvak verstoord waardoor deze niet meer gebruikt kan worden. Tevens gaan vleermuizen lager vliegen bij openingen in de vliegrouete, kruising met de weg, wat de kans op aanrijding verhoogt. De volgende mitigerende maatregelen hebben als doel de vliegrouete, waar aangetoond, te mitigeren:

- Plaatsen hop-over ter hoogte van Trienenbergweg;
- Plaatsen hop-over ter hoogte van Nachtegaalweg.

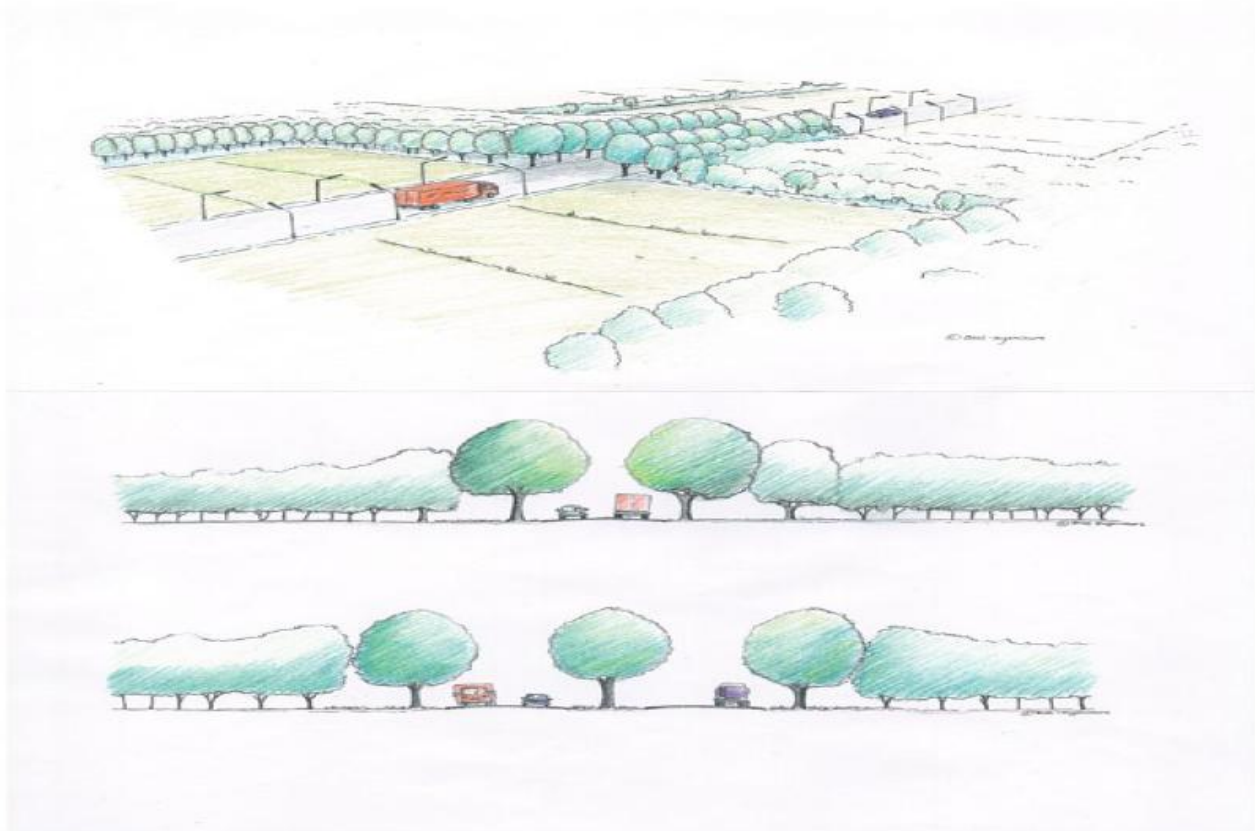
In het gebied zijn twee vliegrouetes geconstateerd (zie Bijlage C). Op deze locaties dient de vliegrouete intact gehouden te worden door middel van het plaatsen van een hop-over. Deze hop-over zorgt ervoor dat de rechtlijnige structuur, nu gevormd door de laanbeplanting, doorgezet wordt naar de overkant van de weg (N270). Dit kan op meerdere manieren ingevuld worden.

Idealiter is een aansluiting van bomenkronen. Dit vraagt het planten van bomen in de middenberm of tussen de hoofdweg en parallelweg (zie voor een impressie figuur 4). Een nadere invulling hiervan kan gemaakt worden bij het definitief ontwerp. Deze bomenkronen kunnen ook nagebootst worden door het gebruik van schermen op hoogte, een vleermuisportaal (zie figuur 5 voor een impressie). Locatie, hoogte, plaatsing en materiaal dient in afstemming met een ecooloog plaats te vinden.

Uitgangspunten van deze hop-over/vleermuisportaal zijn als volgt:

- Plaatsing sluit aan op huidige rechtlijnige structuren (bomenlanen, bosranden etc.). Bij geen aansluiting met huidige structuur is een dergelijke hop-over/vleermuisportaal niet optimaal functionerend;
- Aanwezige structuur (laanbeplanting) dient zoveel als mogelijk behouden te blijven;

- Verlichting ter plekke dient zo veel als mogelijk vermeden te worden. Vleermuisvriendelijke verlichting of enkel naar beneden stralende verlichting is hiervoor ook geschikt. Vleermuizen maken doorgaans gebruik van de 'donkerste' oversteekplaats.
- Bij een overbrugging van meer dan 10 meter dient een tussenstap gerealiseerd te worden d.m.v. het plaatsen van hoog opgaande structuur in de middenberm of tussen hoofdweg en parallelweg. Een ander alternatief is het gebruik van een vleermuisportaal.
- Maatregelen zijn mogelijk vergunningplichtig.

Figuur 4 Impressie hop-over voor vleermuizen met bovenstaand totaaloverzicht en onderstaand doorsnede met manier van aansluiting boomkronen met eventueel een tussenstap

Figuur 5 Impressie vleermuisportaal weg overspannend en aansluitend aan boomkroon

In de laanbeplanting langs de N270 en de zijwegen zijn boomholten vastgesteld. Verblijfplaatsen zijn met een fysieke inspectie uitgesloten. Desalniettemin kunnen deze holten incidenteel in gebruik zijn. Bij het kappen van bomen langs de N270 en de zijwegen daarom rekening gehouden te worden met het incidenteel in gebruik zijn van de boomholten door vleermuizen. Met de kap van bomen met boomholten dienen de bomen met zorg behandeld te worden. Dit houdt het volgende in:

- Bomen met boomholten niet laten vallen bij kap maar m.b.v. een kraan zacht neergelegd op de grond of in delen gezaagd en gedeelte met boomholte wordt voorzichtig op de grond geplaatst
- Boom of gedeelte ervan met boomholte wordt met de opening naar boven geplaatst en moet gedurende 24 uur ongeroerd blijven om eventueel aanwezige vleermuizen de kans te geven om weg te vliegen. Pas na deze periode kunnen de stammen worden afgevoerd.
- Kap van bomen met boomholte dient onder begeleiding van een ecoloog plaats te vinden;
- Gekapte bomen dienen met terug plant gecompenseerd te worden.

5.3.3 Zoogdieren

Das

Het plangebied wordt door de das gebruikt als migratieroute. Op basis van aanrijdingslachtoffers zijn enkele knelpunten aan te wijzen voor deze soort. Door de verbreding van de weg wordt het risico van aanrijdingen voor de das en andere grondgebonden soorten vergroot. Door het plaatsen van geleidingsschermen naar een faunatunnel zijn deze effecten te mitigeren. De locatie, plaatsing, afmeting en ontwerp dient in samenspraak met een ecoloog te gebeuren. Hierover is tijdens het uitgevoerde onderzoek reeds contact geweest met de dassenwerkgroep Noord-Brabant.

Uitgangspunten van de dassentunnel zijn als volgt:

- Ontwerp dient conform de Leidraad vormgeving van faunapassages deel III, Rijkswaterstaat, ProRail, september 2011 te zijn;
- Tunnel moet zowel hoofdweg als parallelwegen overspannen;
- Locatie dient ter hoogte van km. 27.2 en 27.6 te liggen;
- Geleidingsschermen naar tunnel toe dienen langs gehele aansluiting bosperceel met weg N270 en min. 10m. langs de aansluitingswegen geplaatst te worden;
- Om de 50 meter in geleidingsschermen dient een éénrichtingsluik geplaatst te worden voor dieren die mogelijk op het wegvlak terecht komen weer kunnen vluchten.

Eekhoorn

In het plangebied is de verblijfplaats van de eekhoorn vastgesteld. Het betreft hier een zomerverblijfplaats. Met het kappen van de bomen komt ruimte voor de verbreding van het wegvlak en zorgt voor ruimte voor aansluiting van de parallelwegen met de hoofdweg. Hierbij gaat deze verblijfplaats verloren.

Door het plaatsen van drie eekhoornkasten wordt de verblijfplaats voor de eekhoorn gemitigeerd. Een voorstel hiervoor is het gebruik van de ZK EE 01 van VivaraPro.

Uitgangspunten van deze kasten zijn als volgt:

- Plaatsen van drie ZK EE 01 kasten binnen 200m. van oorspronkelijk verblijf;
- Kastten dienen op min. 4m. hoogte te worden geplaatst;
- Kastten dienen op min. 20m. van de dichtstbijzijnde weg te worden geplaatst;
- Kastten dienen 3 maanden van tevoren te worden geplaatst;
- Voor het kappen van het oorspronkelijke nest dient een ecoloog de afwezigheid van de eekhoorn aan te tonen door middel van een visuele inspectie vanaf de grond.

5.3.4 Amfibieën

Ten aanzien van het voorkomen van overtredingen van verbodsbepalingen ten aanzien van de alpenwatersalamander dienen de volgende maatregelen in acht te worden genomen:

- Werken buiten de kwetsbare periode (maart t/m augustus) in voor alpenwatersalamander geschikte gebieden;
- Bij het aanwezig zijn van oppervlaktewater in de aanwezige sloten dient deze eerst te worden geïnspecteerd en eventueel leeg gevangen te worden voordat gestart wordt met de werkzaamheden;
- Grondwerk zoals het verleggen van greppels en sloten dient pas na maaiwerkzaamheden plaats te vinden. De maaiwerkzaamheden ontmoedigen de aanwezigheid van deze en andere soorten amfibieën;
- De N270 vormt een al onneembare barrière voor amfibieën. Het plaatsen van een wildtunnel (zie paragraaf 5.3.3) zorgt ervoor dat ook amfibieën waaronder de alpenwatersalamander weer in verbinding komen met het gebied aan de andere kant van de weg.

5.3.5 Niet jaarrond beschermde nesten

Ten aanzien van het mogelijk voorkomen van niet jaarrond beschermde nesten dienen de volgende maatregelen in acht te worden genomen:

- Werken buiten broedseizoen – afhankelijk van weersomstandigheden 15 maart t/m 15 juli;
- Wanneer werkzaamheden niet geheel buiten broedseizoen plaats kunnen vinden, dient ontmoediging plaats te vinden. Dit kan door middel van maaien (voorafgaand aan broedseizoen) of door het plaatsen van vogel verschrikkende materialen (reflecterend wapperend lint etc.).

5.4 Zorgplicht

Indien er tijdens de werkzaamheden in het plangebied een beschermde soort (bijv. vleermuizen, steenmarter, egel, vos etc.) wordt aangetroffen worden de betreffende werkzaamheden stil gelegd en wordt een ecooloog ingeschakeld om passende maatregelen te nemen. De werkzaamheden worden uitgevoerd met in acht name van de algemene zorgplicht. In dit geval dienen eventueel aanwezige dieren verplaatst te worden naar een veilig leefgebied. Indien er midden in de winter of bij vorst soorten in winterslaap aangetroffen worden, moet in samenspraak met de ecooloog maatregelen opgesteld worden (bijv. opvangcentra etc.).

6 ONTHEFFING WNB

Het is niet mogelijk om alle negatieve effecten – en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen Wnb – volledig te voorkomen of te mitigeren. Het gaat hierbij met name om de volgende overtreding:

Vernielen of beschadigen verblijfplaats (zomerverblijf) van de eekhoorn als gevolg van de kap van bomen en het verwijderen van bosgrond met opstand.

Dergelijke verblijven hebben een permanente beschermingsstatus en zijn dus het gehele jaar beschermd. Het gaat hierbij om overtreding van verbodsbepaling artikel 3.10 lid 1b.

Voor deze overtreding zal een ontheffing moeten worden aangevraagd. In deze ontheffingsaanvraag moet tevens de mitigerende maatregelen voor de overige beschreven soorten worden toegelicht.

Een dergelijke ontheffing kan worden aangevraagd onder de volgende belangen:

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- in het algemeen belang.

Een dergelijke ontheffingsaanvraag moet degelijk onderbouwd worden met het belang waarbij het garanderen van de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soorten aan bod komt, het wettelijke belang en een gebrek aan alternatieven.

Met een dergelijke ontheffing dienen de maatregelen zoals beschreven in H. 5 uitgevoerd worden, eventueel met aanvullingen vanuit bevoegd gezag.

De ontheffing dient bij de Provincie Noord-Brabant te worden aangevraagd. Hiervoor dient het daarvoor bestemde aanvraagformulier ingevuld te worden.

BIJLAGE A - WETTELIJK KADER SOORTENBESCHERMING

De **Wet natuurbescherming (verder Wnb)** is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10).

De taken en verantwoordelijkheden voor het verlenen van ontheffingen overgedragen van het Rijk naar de provincies. Het rijk blijft bevoegd gezag voor specifieke handelingen en activiteiten, zoals hoofdwegen, primaire waterkeringen en militaire luchthavens en terreinen. Dit betekent dat de provincie bevoegd gezag is geworden voor het verlenen van ontheffingen voor de soortenbescherming in het kader van sloop en herontwikkeling.

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Beschermingscategorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Vogels, waarvan een deel met jaarrond beschermde nesten;
- Overige Europees beschermde soorten;
- Nationaal beschermde soorten.

Vogelrichtlijnsoorten

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Binnen de groep van vogels zijn soorten aangewezen waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde "vaste rust- of verblijfplaats". Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten" (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die

² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

	daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Habitatrichtlijnsoorten

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; (art. 3.5 lid 1)

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; (art. 3.5, lid 5)

De bijlagen zijn zeer uitgebreid en er staan ook veel soorten op genoemd die van nature niet in Nederland voorkomen. In bijlage A is een overzicht opgenomen van het deel dat van nature in Nederland voorkomt.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet (art. 3.10, lid 1 onder a en c). Deze lijst is opgenomen als bijlage.

Algemene zorgplicht voor alle soorten

De Wnb kent ook een **algemene zorgplicht**. Deze houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en – in dit geval - soorten. Dit laatste geldt ook voor soorten die niet specifieke beschermd zijn (art 1.11, lid 1). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden (art 1.11, lid 2). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd (art 1.11, lid 3). Overtredingen zijn strafbaar onder last van bestuursdwang (art 7.1 lid 2 onder a).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van **Vogelrichtlijnsoorten** verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art. 3.1 lid 1), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (art. 3.1 lid 2), het rapen of onder zich hebben van eieren (art. 3.1 lid 3) en het opzettelijk storen van vogels (art. 3.1 lid 4). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (art. 3.1 lid 5).

Ten aanzien van de **Habitatrichtlijnsoorten** verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art 3.5 lid 1), het opzettelijk verstoren (art 3.5 lid 2), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (art 3.5 lid 3) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.5 lid 4). Ten aanzien van de **planten van deze categorie** verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (art 3.5 lid 5).

Ten aanzien van de **Andere soorten** geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de **planten van deze categorie** geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Vrijstellingen

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4](#); [3.8 lid 2-5](#), [3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van [artikel 3.1](#), [3.5](#) en [3.10](#), dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. In bijlage A is een overzicht opgenomen van de vrijstellingen.

Ontheffing Wnb

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van [artikel 3.1](#), [3.5](#) of [3.10](#) van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waar aan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in [artikel 11.1](#) beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **Vogelrichtlijnsoorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van ([art 3.3 lid 4](#)):

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor overige **Habitatrichtlijnsoorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van ([art 3.8 lid 5](#)):

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **Andere soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met (art 3.10 lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- in het algemeen belang.

Aanhaken bij de Omgevingsvergunning (WABO)

Er kan voor worden gekozen geen ontheffing Wnb aan te vragen, maar de toestemming aan te laten haken bij de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) cq. Omgevingsvergunning. In dat geval dient het betreffende onderzoek gevoegd te worden bij de aanvraag Omgevingsvergunning. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning vraagt vervolgens een verklaring van geen bedenking (vvgb) aan bij het bevoegd gezag Wnb. De voorwaarden waaronder de vvgb wordt afgegeven maken vervolgens onderdeel uit van de Omgevingsvergunning. Wanneer ervoor wordt gekozen de toestemming Wnb niet aan te laten haken, moet de ontheffing Wnb zijn aangevraagd voordat de Omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

BIJLAGE B – BESCHERMDE SOORTEN

Habitatrichtlijnsoorten

Nederlandse naam	Latijnse naam		
Planten (4)		Reptielen (3)	
Drijvende waterweegbree	Luronium natans	Gladde slang	Coronella austriaca
Groenknolorchis	Liparis loeselii	Muurhagedis	Podarcis muralis
Kruipend moerasscherm	Apium repens	Zandhagedis	Lacerta agilis
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis		
Zoogdieren terrestrisch (8)		Vlinders (7)	
Bever	Castor fiber	Donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous
Hamster	Cricetus cricetus	Grote vuurvliender	Lycaena dispar
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius	Moerasparelmoervlinder *)	Euphydryas aurinia
Euraziatische lynx	Lynx lynx	Pimperlblauwtje	Maculinea teleius
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus	Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Otter	Lutra lutra	Tijmblauwtje *)	Maculinea arion
Wilde kat	Felis silvestris	Zilverstreephooibeestje *)	Coenonympha hero
Wolf *)	Canis lupus		
Vleermuizen (22)		Libellen (8)	
Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteini	Bronslibel *)	Oxygastra curtisii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri	Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Brandts vleermuis	Myotis brandtii	Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Franjestaart	Myotis nattereri	Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	Noordse winterjuffer *)	Sympecma paedisca
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Oostelijke witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	Rivierrombout	Gomphus flavipes
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus	Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
Grote hoefijzermuis	Rhinolophus ferrumequinum		
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	Kevers (5)	
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus lattisimus
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Kleine hoefijzermuis	Rhinolophus hipposideros	Heldenbok	Cerambyx cerdo
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	Juchtleerkever	Osmoderma eremita
Meervleermuis	Myotis dasycneme	Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus		
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii	Overige soorten (2)	
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula	Bataafse stroommossel	Unio crassus
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	Platte schijfhoren	Anisus vorticulus
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus		
Vale vleermuis	Myotis myotis		
Watervleermuis	Myotis daubentonii		
Zoogdieren marien (5)			
Bruinvis	Phocoena phocoena		
Gewone dolfijn	Delphinus delphis		
Tuimelaar	Tursiops truncatus		
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus		
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris		
Vissen (2)			
Houting	Coregonus oxyrinchus		
Steur	Acipenser sturio		
Amfibieën (8)			
Boomkikker	Hyla arborea		
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata		
Heikikker	Rana arvalis		
Kamsalamander	Triturus cristatus		
Knoflookpad	Pelobates fuscus		
Poelkikker	Rana lessonae		
Rugstreppad	Bufo calamita		
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans		

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Andere soorten

Nederlandse naam	Latijnse naam				
Planten (76)					
Akkerboterbloem *)	Ranunculus arvensis	Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia	Hazelworm	Anguis fragilis
Akkerdoornzaad *)	Torilis arvensis	Spits havikskruid *)	Hieracium lactucella	Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Akkerogentroost *)	Odontites vernus vernus	Steenbraam *)	Rubus saxatilis	Ringslang	Natrix natrix
Beklierde ogentroost *)	Euphrasia rostkoviana	Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia stricta		
Berggamander *)	Teucrium montanum	Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus	Vissen (6)	
Bergnachtorchis *)	Platanthera chlorantha	Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida	Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Blaasvaren	Cystopteris fragilis	Trosgamander *)	Teucrium botrys	Beekprik	Lampetra planeri
Blauw guichelheil *)	Anagallis arvensis foemina	Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris	Elrits	Phoxinus phoxinus
Bokkenorchis *)	Himantoglossum hircinum	Vliegenorchis	Ophrys insectifera	Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
Bosboterbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus	Vroege ereprijs *)	Veronica praecox	Grote modderkruiper Kwabaal *)	Misgurnus fossilis Lota lota
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenii	Wilde averuit *)	Artemisia c. campestris		
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus-henicus	Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis	Vlinders (20)	
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos	Wilde weit *)	Melampyrum arvense	Aardbeivlinder *)	Pyrgus malvae
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium	Wolfskers *)	Atropa bella-donna	Bosparelmoeer-vlinder *)	Melitaea athalia
Bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguieriana	Bruin dikkopje	Erynnis tages
Dennenorchis *)	Goodyera repens	Zinkviooltje	Viola lutea calaminaria	Bruine eikenpage *)	Satyrium ilicis
Dreps *)	Bromus secalinus	Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica	Duinparelmoeer-vlinder *)	Argynnis niobe
Echte gamander *)	Teucrium cham. germanicum			Gentiaanblauwtje *)	Maculinea alcon
Franjegendiaan	Gentianella ciliata	Zoogdieren terrestisch (31)		Grote parelmoeer-vlinder *)	Argynnis aglaja
Geelgroene wespenorchis *)	Epipactis muelleri	Aardmuis	Microtus agrestis	Grote vos *)	Nymphalis polychloros
Geplooide vrouwenmantel *)	Alchemilla subcrenata	Boommarter	Martes martes	Grote weerschijn-vlinder *)	Apatura iris
Getande veldsla *)	Valerianella dentata	Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Iepenpage	Satyrium w-album
Gevlekt zonneroosje *)	Tuberaria guttata	Bunzing	Mustela putorius	Kleine heivlinder *)	Hipparchia sttilinus
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra	Damhert	Dama dama	Kleine ijsvogel-vlinder *)	Limenitis camilla
Gladde zegge *)	Carex laevigata	Das	Meles meles	Kommavlinder *)	Hesperia comma
Groene nachtorchis	Coeloglossum viride	Dwergmuis	Micromys minutus	Sleedoornpage *)	Thecla betulae
Groensteel *)	Asplenium viride	Dwergspitsmuis	Sorex minutus	Spiegeldikkopje *)	Heteropterus morpheus
Groot spiegelklokje *)	Legousia speculum-veneris	Edelhert	Cervus elaphus	Veenbesblauwtje *)	Plebeius optilete
Grote bosaardbei *)	Fragaria moschata	Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Veenbosparelmoeer-vlinder	Boloria aquilonaris
Grote leeuwenklauw *)	Aphanes arvensis	Egel	Erinaceus europaeus	Veenhooibeestje	Coenonympha tullia
Honingorchis	Hermium monorchis	Eikelmuis	Eliomys quercinus	Veldparelmoeer-vlinder	Melitaea cinxia
Kalkboterbloem *)	Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides	Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	Zilveren maan *)	Boloria selene
Kalketrip *)	Centaurea calcitrapa	Grote bosmuis	Apodemus flavicollis		
Karthuizeranjer *)	Dianthus carthusianorum	Haas	Lepus europaeus	Libellen (8)	
Karwijselie *)	Selinum carifolia	Hermelijn	Mustela erminea	Beekrombout *)	Gomphus vulgatissimus
Kleine ereprijs *)	Veronica verna	Huisspitsmuis	Crocidura russula	Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Kleine Schorseneer *)	Scorzonera humilis	Konijn	Oryctolagus cuniculus	Donkere waterjuffer *)	Coenagrion armatum
Kleine wolfsmelk *)	Euphorbia exigua	Molmuis *)	Arvicola scherman	Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Kluwenklokje	Campanula glomerata	Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus	Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Knollathyrus *)	Lathyrus linifolius	Ree	Capreolus capreolus	Hoogveenglanslibel *)	Somatochlora arctica
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris	Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Kempense heidelibél *)	Sympetrum depressiusculum
Korensla *)	Arnosotis minima	Steenmarter	Martes foina	Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum
Kranskarij *)	Carum verticillatum	Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus		
Kruiptijm *)	Thymus praecox	Veldmuis	Microtus arvalis	Kevers (1)	
Lange zonnedaauw	Drosera longifolia	Veldspitsmuis	Crocidura leucodon	Vliegend hert	Lucanus cervus
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata	Vos	Vulpes vulpes		
Moerasgamander *)	Teucrium scordium	Waterspitsmuis	Neomys fodiens	Overige soorten (1)	
Muurbloem	Erysimum cheiri	Wezel	Mustela nivalis	Europese rivierkreeft	Astacus astacus
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca	Wild zwijn	Sus scrofa		
Naaldenkervel *)	Scandix pecten-veneris	Woelrat	Arvicola terrestris		
Pijlscheefkelk	Arabis h. sagittata				
Roggelelie *)	Lilium bulbiferum croceum	Zoogdieren marien (2)			
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum	Gewone zeehond	Phoca vitulina		
Rozenkransje *)	Antennaria dioica	Grijze zeehond	Halichoerus grypus		
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense				
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys	Amfibieën (8)			
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens	Alpenwater-salamander	Triturus alpestris		
Schubvaren	Ceterach officinarum	Bruine kikker	Rana temporaria		
Schubzegge *)	Carex lepidocarpa	Gewone pad	Bufo bufo		
		Kleine water-salamander	Triturus vulgaris		
		Meerkikker	Rana ridibunda		
		Middelste groene kikker	Rana klepton esculenta		
		Vinpootsalamander	Triturus helveticus		
		Vuursalamander	Salamandra salamandra		
		Reptielen (4)			
		Adder	Vipera berus		

*) soort die geen wettelijke bescherming had onder de Flora- en faunawet

Provinciale vrijstellingen Andere soorten

Voormalige Tabel 1-soorten	Vrijstellingen per Bevoegd gezag												
	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	N-Brabant	N-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Z-Holland	Min. EZ
<i>Zoogdieren</i>													
Aardmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bosmuis	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bunzing	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dwergmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dwergspitsmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Egel	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gewone bosspitsmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Haas	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hermelijn	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Huisspitsmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Konijn	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ondergrondse woelmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓
Ree	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rosse woelmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tweekleurige bosspitsmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓
Veldmuis	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wezel	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Woelrat	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Amfibieën</i>													
Bastaardkikker	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bruine kikker	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gewone pad	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kleine watersalamander	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Meerkikker	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Voormalige Tabel 2/3-soorten</i>													
<i>Zoogdieren</i>													
Eekhoorn	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Steenmarter	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Wild zwijn	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗
<i>Reptielen</i>													
Hazelworm	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Levendbarende hagedis	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

Ontwerpbesluit

Definitief besluit

Vrijstelling

Geen vrijstelling

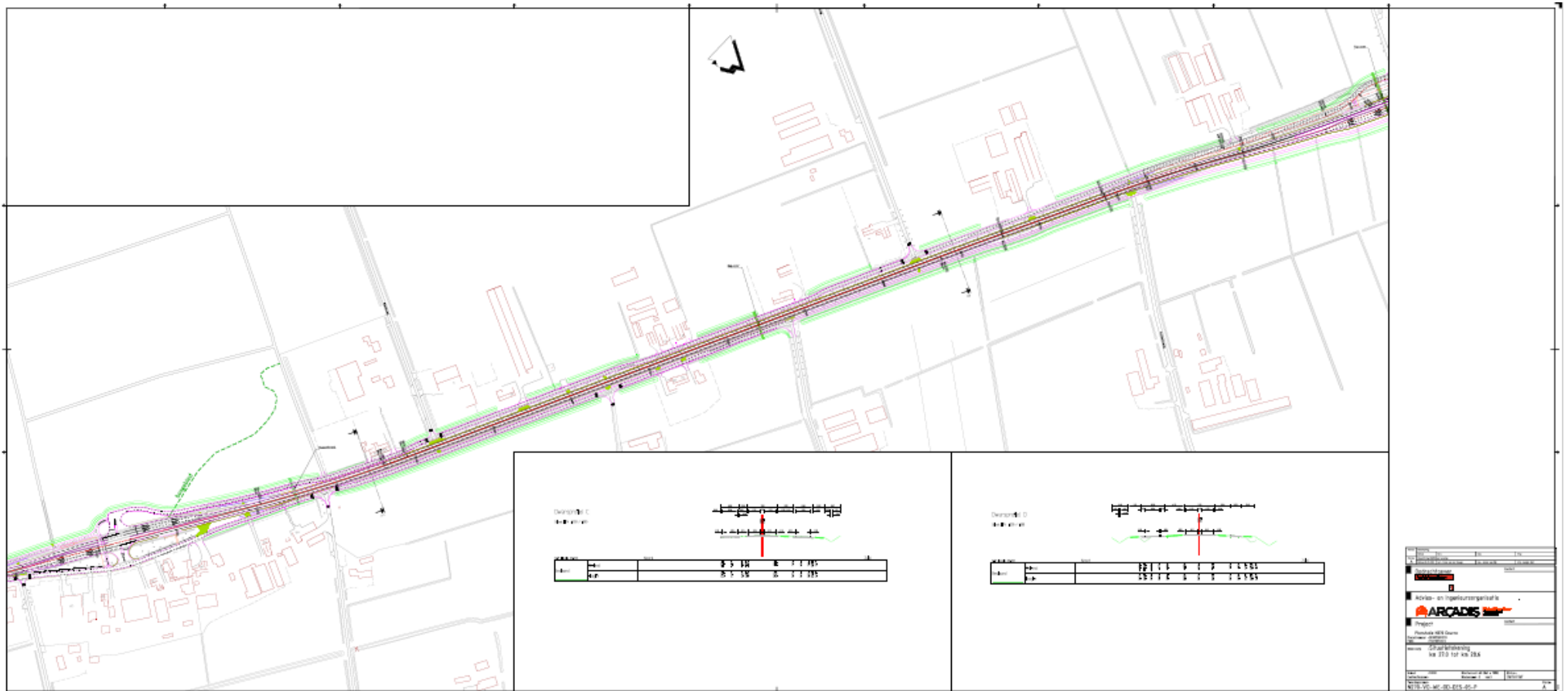

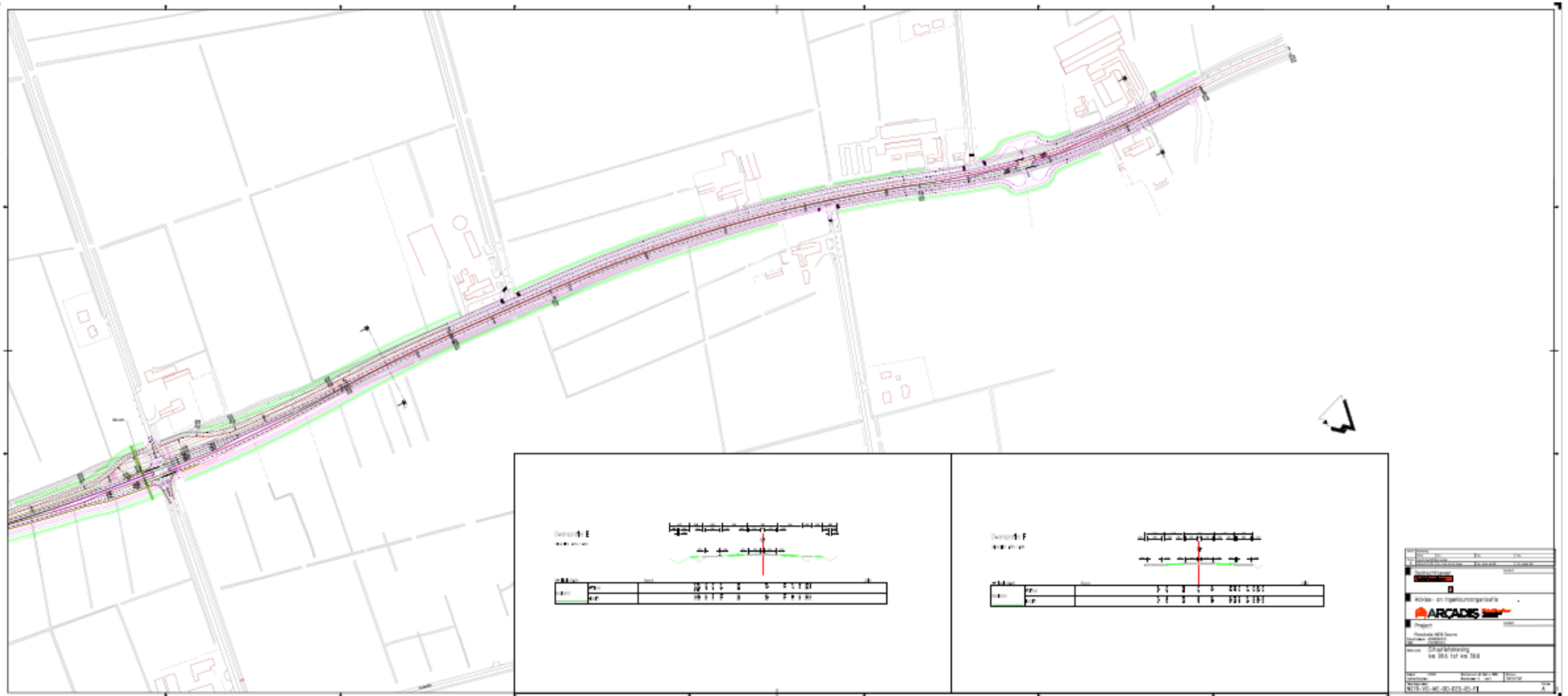

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: D03071.000210

Onze referentie: 079595699 B